

Pracownia analiz środowiskowych SOZOLOG

Ul. Kościuszki 33/10

45-063 Opole

NIP: 754-156-27-99, Regon: 160162537

Tel. 77-469-16-64; +48 602-152-866

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
projektu
„Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających
azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013-2032”

Zespół autorski pod redakcją dr Grzegorza Kusza

Dąbrowa, Lipiec 2013

SPIS TREŚCI

1.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	3
2.	WSTĘP.....	5
2.1	Cel i zakres opracowania.....	5
2.2	Podstawowe akty prawne oraz materiały wykorzystane do opracowania oceny	5
3.	ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU PROGRAMU	6
3.1	Ogólna zawartość	6
3.2	Główne cele.....	7
3.3	Powiązanie z innymi dokumentami.....	7
4.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	8
4.1	Położenie administracyjne i geograficzne	8
4.2	Budowa geologiczna i rzeźba terenu.....	8
4.3	Warunki klimatyczne	9
4.4	Warunki glebowe	10
4.5	Warunki hydrogeologiczne i hydrologiczne	10
4.6	Warunki aerosanitarne.....	11
4.7	Klimat akustyczny	12
4.8	Warunki przyrodniczo- krajobrazowe	14
4.8.1	Istniejące formy ochrony przyrody.....	15
4.8.2	Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody.....	17
4.8.3	Stanowiska chronionych, rzadkich i ginących gatunków roślin, grzybów i zwierząt.....	17
5.	GŁÓWNE CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM I ICH UWZGLĘDNIENIE PODCZAS OPRACOWANIA PROJEKTU PROGRAMU	18
5.1	Dokumenty na szczeblu międzynarodowym.....	18
5.2	Dokumenty na szczeblu krajowym.....	19
5.3	Dokumenty na szczeblu regionalnym.....	20
5.4	Analiza zgodności zapisów projektu <i>Programu</i> z głównymi celami ochrony środowiska zawartymi w dokumentach wspólnotowych, krajowych i regionalnych	21
6.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	21
7.	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	23
8.	ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU REALIZACJI DOKUMENTU.....	24
8.1	Oddziaływanie na gleby i powierzchnię ziemi.....	24
8.2	Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne	24
8.3	Oddziaływanie na klimat akustyczny.....	24
8.4	Oddziaływanie na wody	25
8.5	Oddziaływanie na obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000	25
8.6	Oddziaływania na różnorodność biologiczną, w tym na rośliny i zwierzęta	26
8.7	Oddziaływanie na ludzi.....	26
8.8	Oddziaływanie na klimat i krajobraz	26
8.9	Oddziaływanie na zasoby naturalne.....	27
8.10	Oddziaływanie na dobra materialne	27
8.11	Oddziaływanie na zabytki.....	27
9.	OPIS PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ DOKUMENTU NA ŚRODOWISKO OBEJMUJĄCY POZYTYWNE I NEGATYWNE, BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, STAŁE I CHWILOWE, ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE	28
9.1	Charakterystyka oddziaływań pozytywnych i negatywnych	28

9.2	Charakterystyka oddziaływań bezpośrednich, pośrednich i wtórnych	28
9.3	Charakterystyka oddziaływań skumulowanych	28
9.4	Charakterystyka oddziaływań stałych i chwilowych	28
10.	ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE	28
11.	OPIS DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSOWANIE SZKODLIWYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	29
12.	OPIS DZIAŁAŃ ALTERNATYWNYCH.....	30
13.	PROPOZYCJA PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PROGRAMU.....	31
14.	OPIS METOD PROGNOZOWANIA ORAZ NIEDOSTATKI TECHNIKI I LUKI WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	31
15.	WNIOSKI	32

SPIS TABEL

Tabela 1. Pomiar ruchu na autostradzie i drogach krajowych przechodzących przez teren gminy Dąbrowa.	13
Tabela 2. Pomiar ruchu na drogach wojewódzkich przechodzących przez teren gminy Dąbrowa.	13

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1 Położenie Gminy Dąbrowa na tle powiatu opolskiego i województwa opolskiego	8
---	---

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik graficzny nr 1 – Obszary chronione istniejące i proponowane na terenie gminy Dąbrowa	
--	--

1. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wstęp

Podstawą prawną sporządzenia niniejszej Prognozy jest art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Artykuł ten nakłada obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowywanych przez organy administracji. Prognoza oddziaływania na środowisko została wykonana z uwzględnieniem zakresu określonego w art. 51 wyżej cytowanej ustawy. W rozdziale opisano zakres merytoryczny dokumentu oraz wykorzystane materiały.

Analiza zawartości projektu *Programu*

Rozdział charakteryzuje dokument pod kątem jego zawartości. Projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa” został sporządzony jako realizacja obowiązujących przepisów. Głównym celem projektu *Programu* jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrowa, minimalizacja negatywnego oddziaływań włókien azbestowych na zdrowie ludzi oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Analiza i ocena elementów przyrodniczych

W rozdziale przedstawiono informacje na temat położenia geograficznego i administracyjnego Gminy Dąbrowa, stanu i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz utworzonych na terenie gminy obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym obszarów Natura 2000.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia dokumentu

Z punktu widzenia projektu *Programu* istotnym problemem jest ilość występującego na terenie gminy azbestu, który należy usunąć w sposób ograniczający negatywne oddziaływania na zdrowie ludzi i środowisko naturalne. Istotnymi problemami z punktu widzenia projektu *Programu* jest lokalizacja składowisk odpadów przyjmujących odpady azbestowe, transport opadów będący wynikiem zwiększonej emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza, ograniczenia wynikające z ochrony gatunkowej zwierząt mogących zamieszkiwać obiekty, na których wykorzystywany jest azbest, występowanie nielegalnych składowisk odpadów azbestowych, a także znaczące koszty finansowe, jakie są potrzebne żeby zrealizować główny cel projektu *Programu*.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko w przypadku braku realizacji dokumentu

Odstąpienie od wdrażania zapisów analizowanego dokumentu oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów gospodarki odpadami zawierającymi azbest w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. Negatywne oddziaływania związane z brakiem realizacji dokumentu to przede wszystkim: wpływ na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i wykorzystujących obiekty, gdzie jako materiał konstrukcyjny wykorzystany został azbest, wpływ na powierzchnię ziemi, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest oraz zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednich prac polegających na usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko w przypadku realizacji dokumentu

Prognoza oddziaływania na środowisko w sposób ogólny rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji projektu Programu. Opisano potencjalne oddziaływania na wszystkie komponenty środowiska związane z realizacją zadań zawartych w analizowanym dokumencie. W Prognozie nie wskazano działań, które w sposób znaczący, negatywny oddziaływałyby na środowisko i stan zdrowia ludzi.

Opis przewidywanych oddziaływań planowanego dokumentu na środowisko obejmujący pozytywne i negatywne, bezpośrednie, pośrednie, wtórne, stałe i chwilowe, oddziaływanie skumulowane

W rozdziale zdiagnozowano oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, stałe, chwilowe i skumulowane oraz ich wpływ na środowisko lokalne i zdrowie ludzi. Zasadniczo wskazano, że realizacja dokumentu będzie miała wpływ pozytywny lub obojętny na poszczególne komponenty środowiska.

Główne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym i ich uwzględnienie podczas opracowania projektu Programu

W rozdziale przeanalizowano korelacje działań związanych z ochroną środowiska w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest z dokumentami na szczeblu międzynarodowym, krajowym regionalnym i lokalnym. Wskazano, że cele określone w projekcie „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” są zgodne z celami wytyczonymi w dokumentach wyższego szczebla.

Oddziaływanie transgraniczne

Na podstawie zapisów w projekcie *Programu* dotyczących planowanych zadań i wytyczonych celów oraz usytuowania gminy Dąbrowa stwierdzono, że działania zawarte w analizowanym dokumencie nie wskazują na możliwość wystąpienia oddziaływania, które swoim zasięgiem mogłoby objąć kraje sąsiednie.

Opis działań alternatywnych

Oceniając wpływ zadań na różne elementy środowiska zauważono, że realizacja zamieszczonych w projekcie *Programu* zadań ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, wdrożenie jego postanowień nie spowoduje wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (w tym na obszary Natura 2000) w związku z tym proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Rozważono brak realizacji projektu Programu, jednak byłby on niezgodny z zapisami dokumentów nadrzędnych i z obowiązującymi przepisami prawa.

Propozycja przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu *Programu*

Zaproponowano sposób i zakres monitorowania wdrażania projektu Programu. Proces wdrażania projektu Programu będzie koordynowany przez władze gminy we współpracy z innymi jednostkami. Wskaźnikami monitorowania projektu *Programu* będą: ocena ilości zdjętych i unieszkodliwionych materiałów zawierających azbest znajdujących się na obiektach budowlanych oraz wzrost poziomu świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z azbestem.

Projekt Programu nie zawiera zadań, które mogłyby wywierać istotnie negatywne oddziaływanie na środowisko. W dokumencie zaproponowano ogólne zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest w celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensacji szkodliwych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi.

2. WSTĘP

2.1 Cel i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032 (zwanego w dalszej części dokumentu projektem *Programem*).

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032”, której elementem jest niniejsza prognoza, jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz zapewnia zgodność z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.).

Celem wykonania Prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko mogących być wynikiem realizacji projektu *Programu* oraz ocena ich skali i natężenia, a także określenie czy w należyty sposób został uwzględniony w ocenianym dokumencie interes środowiska.

Prognoza oddziaływania na środowisko została sporządzona w pełnym zakresie wynikającym z art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i ocenach oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem zagadnień wskazanych w piśmie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 15 lipca 2013r. znak WOOŚ.411.61.2013.MH oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu z dnia 05 lipca 2013r. znak NZ.9022.4.35.2012.JG.

2.2 Podstawowe akty prawne oraz materiały wykorzystane do opracowania oceny

- 1) Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008, Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.)
- 2) Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013, Nr 0, poz. 21)
- 3) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013, poz. 627- tekst jednolity)
- 4) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010, Nr 213, poz. 1397)
- 5) Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko
- 6) Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującą udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE
- 7) Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 r. - Uchwała Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. (M. P. Nr 101, poz. 1183)

- 8) **Polityka Ekologiczna Państwa** w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 r. - Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. (M.P. z 2009, Nr 34 poz. 501)
- 9) **Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego na lata 2012- 2017-** Uchwała Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XX/271/2012 z dnia 28 sierpnia 2012r.
- 10) **Projekt Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032**
- 11) **Program Oczyszczania Kraju z Azbestu** na lata 2009-2032, Uchwała z dnia 15 marca 2010 r. Rady Ministrów zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".
- 12) **Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa”,** ATMOTERM, Załącznik do Uchwały Nr XV/97/2011 Rady Gminy Dąbrowa z dnia 29 grudnia 2011 r.
- 13) **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dąbrowa-** Uchwała Nr V/21/11 z dnia 10 lutego 2011r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa
- 14) Raport o stanie środowiska w województwie opolskim w 2010r. i 2011r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu
- 15) Krystyna Pawlas, Hałas w środowisku komunalnym, Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Sosnowiec.
- 16) Opracowanie Ekofizjograficzne Województwa Opolskiego, 2008r.
- 17) Opracowanie Ekofizjograficzne Gminy Dąbrowa, pod kierunkiem dr Krzysztofa Badory, Opole, 2008r.
- 18) Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg krajowych z terenu województwa opolskiego na lata 2008- 2013;
- 19) Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg krajowych z terenu województwa opolskiego na lata 2008-2013 r.”, BIO- PLAN, 2010r.

3. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU PROGRAMU

3.1 Ogólna zawartość

Projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” składa się z dwunastu rozdziałów:

- I. **Wprowadzenie-** w rozdziale omówiono zagadnienia ogólne dotyczące azbestu, klasyfikacje wyrobów zawierających azbest, zakres stosowania tego materiału i jego szkodliwość na zdrowie ludzi;
- II. **Cel i zakres projektu *Programu*-** w rozdziale wyznaczono cel i zakres projektu *Programu*;
- III. **Podstawa formalna opracowania projektu *Programu* -** w rozdziale wskazano z jakiego dokumentu wynika obowiązek sporządzenia *Programu*;
- IV. **Metodyka i zakres projektu *Programu*-** omówiono zakres prac nad opracowaniem, sposób zbierania informacji oraz ich przetwarzania;
- V. **Regulacje prawne-** stan prawny w zakresie postępowania z materiałami zawierających azbest, w tym także sposobów jego usuwania z uwzględnieniem prawa unijnego i krajowego, a także licznych dokumentów strategicznych;
- VI. **Ogólna charakterystyka Gminy Dąbrowa-** przedstawiono ogólne informacje na temat obszaru Gminy Dąbrowa tj. położenie administracyjne, fizyczno- geograficzne, środowisko przyrodnicze, zagospodarowanie przestrzenne w kontekście zabudowy mieszkaniowej oraz sytuacje gospodarczą;
- VII. **Stan gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest na terenie gminy Dąbrowa-** w rozdziale omówiono wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi,

ilość materiałów zawierający azbest występujących na obszarze gminy z podziałem na miejscowości wraz z oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania azbestu, jego demontażu, transportu oraz składowania;

- VIII. **Postępowanie z materiałami zawierającymi azbest-** omówiono postępowanie z azbestem i wyrobami zawierającymi azbest w zakresie użytkowania, usuwania, transportu i jego składowania; procedury te odnoszą się do właścicieli obiektów i urzędzeń, na których użytkowany jest azbest i wyroby azbestowe, jak również do prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem, transportem i składowaniem azbestu i wyrobów zawierający azbest, ponadto w rozdziale omówiono tematykę edukacji ekologicznej mieszkańców;
- IX. **Harmonogram realizacji celów i zadań, szacunkowe koszty realizacji projektu *Programu* oraz możliwości finansowania-** wskazano zadania wynikające z realizacji projektu *Programu*, oraz szacunkowe koszty z tym związane, omówiono możliwości finansowania zadań wyznaczonych w projekcie *Programu* z różnych źródeł;
- X. **Zarządzenie, koordynacja i monitoring realizacji projektu *Programu*-** przedstawiono propozycje organizacji w celu sprawniejszej realizacji zapisów projektu *Programu* oraz wskaźniki służące do oceny skuteczności realizacji niniejszego opracowania;
- XI. **Efekty realizacji projektu *Programu*-** przedstawiono korzyści społeczne, ekologiczne i ekonomiczne wynikające z realizacji projektu *Programu*, a więc usunięcia azbestu i materiałów zawierających azbest z terenu gminy Dąbrowa;
- XII. **Podsumowanie i wnioski**

3.2 Główne cele

Głównym celem projektu *Programu* jest usunięcie i unieszkodliwienie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrowa, minimalizacja negatywnego oddziaływania włókien azbestowych na zdrowie ludzi oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

3.3 Powiązanie z innymi dokumentami

Problem usuwania azbestu jest uwzględniony w dokumentach strategicznych nie tylko unijnych, ale również krajowych i wojewódzkich. Projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa” zawiera wytyczne wynikające z dokumentów wyższego szczebla, tj.:

- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.,
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami (KPGO 2014),
- Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego na lata 2012- 2017 (PGOWO).

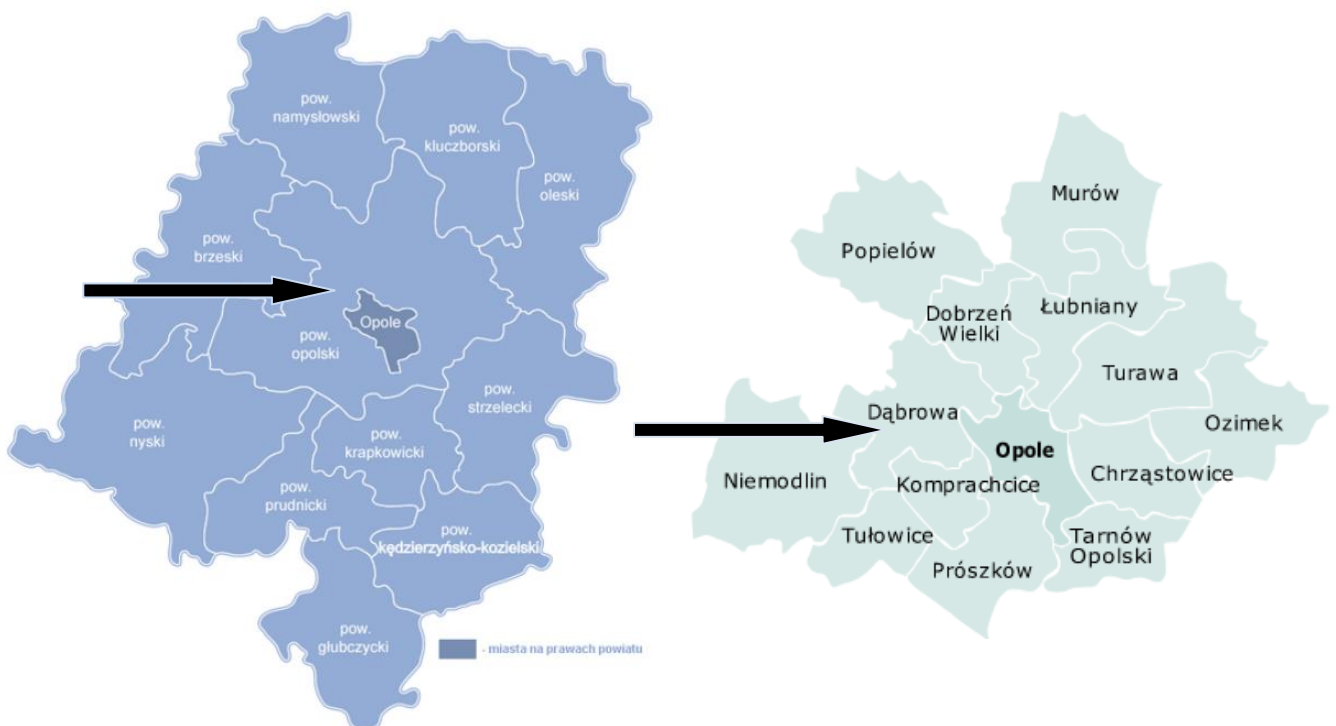
4. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Realizacja zapisów projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa” może wiązać się z potencjalnym znaczącym oddziaływaniem na środowisko na terenie całej gminy. W związku z powyższym stan środowiska został opisany dla terenu całej gminy Dąbrowa.

4.1 Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Dąbrowa położona jest w centralnej części województwa opolskiego, w zachodniej części powiatu opolskiego. Gmina graniczy od południa z gminą Komprachcice i Tułowice, od południowo- zachodu i zachodu z gminą Niemodlin, od zachodu i północnego- zachodu z gminą Lewin Brzeski (pow. Brzeski), od północy z gminą Popielów, od północnego- wschodu z gminą Dobrzeń Wielki oraz od wschodu z m. Opole.

Rys. 1 Położenie Gminy Dąbrowa na tle powiatu opolskiego i województwa opolskiego

Zgodnie z regionalizacją fizyczno- geograficzną Kondrackiego (2002 r.) Gmina Dąbrowa leży obrębnie dwóch mezoregionów tj. Równiny Niemodlińskiej (środkowo- południowa część gminy) oraz Pradoliny Wrocławskiej (północna i północno- wschodnia część gminy).

4.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu

W budowie geologicznej gminy Dąbrowa udział biorą skały proterozoiku, permu, triasu, kredy, trzeciorzedu i czwartorzędu.

Podłoże gminy Dąbrowa stanowi tzw. krystalinik bloku przedsudeckiego, zbudowany ze skał metamorficznych (krystalicznych) proterozoiku, występujących na głębokości poniżej 600 m ppt. Powyżej występują skały permu i triasu. Skały permu występują na głębokości 535 – 600 m ppt. Są to

piaskowce arkozowe, oraz zlepieńce i piaskowce szarogłazowe. Wyżej legła serie skał osadowych triasu podzielono na trzy pietra – trias dolny, środkowy i górny:

- trias dolny (pstry piaskowiec) to piaskowce (arenity kwarcowe lub szarogłazowe), iłotupki oraz w górnej części dolomity margliste, margle oraz wapienie i dolomity jamiste z gipsami i anhydrytami,
- trias środkowy (wapien muszlowy) budują skały węglanowe – głównie wapienie, a podrzędnie dolomity i margle,
- Trias górny (kajper + retyk) to w przewadze skały spoiste – dolomity, mułowcowi, iłowce dolomityczne oraz mułowce, iłowce z gipsem i iły z wkładkami węgla brunatnych.

Sumaryczna miąższość skał triasu na terenie gminy Dąbrowa wynosi: 365 m.

Powyżej skał węglanowych triasu występuje seria skał osadowych kredy górnej tworząca jednostkę geologiczną zwaną Depresja Opolska. Górna kreda Depresji Opolskiej reprezentowana jest przez trzy pietra, od najstarszego są to: cenoman, turon i koniak:

- Cenoman - głównie zlepieńce i piaskowce.
- Turon - buduje seria utworów marglistych: m.in. margle ilaste, wapienie margliste i iły margliste,
- Koniak – są to skały ilasto margliste, iłowce z wkładkami wapieni marglisto- piaszczystych i piaskowców.

Nad serią skał górnej kredy występują skały osadowe trzeciorzędu. Wydzielono tu dwa pietra tego okresu: górny miocen (sarmat) oraz pliocen. Skały osadowe górnego miocenu (sarmatu) to kompleks utworów (skał) tzw. iłów zielonych i iłów płomienistych. Warstwy pliocenu stanowią głównie różnoziarniste żwiry i piaski przeławicowane iłami i glinami kaolinowymi.

Obszar gminy Dąbrowa od powierzchni terenu pokryty jest pokrywą skał osadowych czwartorzędu. Skały osadowe czwartorzędu to warstwy piaszczysto-żwirowe oraz gliny zwałowe związane z różnymi okresami epoki lodowcowej oraz współczesnej akumulacji rzecznej.

Zróżnicowanie morfologiczne terenu wynika z położenia gminy Dąbrowa w obrębie dwóch jednostek morfologicznych: wysoczyzny- Równiny Niemodlińskiej i doliny- Pradoliny Wrocławskiej. Powierzchnie terenu opadają ku dolinie Odry, a więc w kierunku z południowego- zachodu na północ i północny- wschód. Rzędne terenu wysoczyzna osiąga wysokość 160,00- 177 m.n.p.m. Najniższa rzędna terenu występuje w dolinie Odry i osiąga 142,00 m. n.p.m. Krajobraz urozmaicony jest poprzez niewielkie wzniesienia oraz krawędzie taras zalewowych.

4.3 Warunki klimatyczne

Zgodnie z regionalizacją A. Schmucka Gmina Dąbrowa została zaliczona do regionu nadodrzańskiego.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. +8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec- średnia temperatura to +18°C, a najchłodniejszym luty średnia temperatura to -2,5°C.

Średnia roczna suma opadów waha się od 600 mm do 650 mm. Więcej opadów odnotowano w południowej części gminy. Najwięcej opadów występują w okresie wegetacyjnym tj. od kwietnia do września. Średnia suma opadów w tym okresie wynosi powyżej 400 mm.

Pokrywa śnieżna utrzymuje się na terenie gminy średnio około 58 dni w roku i utrzymuje się do 30 marca.

W gminie przeważają wiatry zachodnie, przy dużym udziale wiatrów z południowego - zachodu w okresie jesieni i zimy oraz z północnego -zachodu w okresie wiosny i lata.

Okres wegetacyjny w gminie wynosi 225 dni.

4.4 Warunki glebowe

Na terenie gminy Dąbrowa występują następujące rodzaje gleb:

- gleby brunatne- od północnej części wsi Mechnice przez Chróścinę, Wrzoski, Karczów, Dabrowe i Ciepiewowice do południowej części wsi Narok i Niewodniki,
- bielice i pseudobielice- głównie w południowo-zachodniej i północno-zachodniej części gminy na gruntach sołectwa Prądy, Siedliska, Nowa Jamka oraz w południowozachodniej części gruntów sołectwa Dabrowa, a także na południe od zabudowy wsi Narok i Niewodniki,
- czarne ziemie i czarnoziemy- w większych zespołach w sołectwie Wrzoski i Chróscinie, w pasie terenu położonego na północny- zachód od wsi Dąbrowa przez Skarbiszów do południowo-zachodniej części gruntów wsi Narok,
- mady- dominują w sołectwie Sławice i Żelazna.

Na niewielkich obszarach gminy wykształciły się gleby torfowe i murszowo- torfowe, mułowo - torfowe i torfowo - mułowe oraz gleby murszowo - mineralne i murszowe. Największe ich enklawy występują na gruntach sołectwa Siedliska, Prądy i Karczów, mniejsze we wsiach Dabrowa, Nowa Jamka i Ciepiewowice.

Na terenie gminy Dąbrowa przeważają gleby lekkie (ok. 47%) i gleby średnie (ok. 45%). Pozostałe są to gleby ciężkie (ok. 7%) i bardzo lekkie (ok. 1%). Gleby mają odczyn kwaśny (ok. 31%) i lekko kwaśny (ok. 31%), pozostałe gleby mają odczyn obojętny (ok. 21%), bardzo kwaśny (ok. 11%) i zasadowy (ok. 6%). Potrzebę wapnowania gleb ocenia się jako zbędne (ok. 30%), wskazane (ok. 20%), ograniczone i konieczne (ok. 18%) i potrzebne (ok. 14%). Zawartość metali ciężkich w glebach gminy Dąbrowa przedstawia się następująco: kadm (0,27 mg/ kg gleby), nikiel (9,7 mg/ kg gleby), miedź (10,6 mg/ kg gleby), ołów (19,3 mg/ kg gleby), cynk (47 mg/ kg gleby). W stosunku do występowania metali ciężkich w glebach nie występują przekroczenia dopuszczalnych ich wartości określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002, nr. 165, poz. 1359)¹.

4.5 Warunki hydrogeologiczne i hydrologiczne

Istotną rolę w hydrogeologii obszaru odgrywają utwory czwartorzędowe. Utwory czwartorzędowe stanowią użytkowy poziom wodonośny, najwięcej ujęć wód podziemnych służących do zaopatrywania w wodę do spożycia czerpie wodę z tego właśnie poziomu. Poziom czwartorzędowy stanowią utwory piaszczyste i żwirowe pochodzenia rzeczno- wodnolodowcowego i lodowcowego. Utwory czwartorzędowe występują głównie z dolinie współczesnej Odry oraz w dolinie kopalnej Odry (Prądy- Przylesie) i jej odnogach- rynny erozyjne Poręby i Narok .

Drugim użytkowym poziomem wodonośnym są utwory trzeciorzędu, eksploatowane na ujęciach wód. Warstwy wodonośne trzeciorzędu nie tworzą jednolitej struktury, są nieciągłe, przecinane od powierzchni rynnami erozyjnymi współczesnych dolin rzecznych oraz doliną kopalną Odry (Prądy- Przylesie) i rynnami erozyjnymi Poręby i Naroku.

Utwory trzeciorzędowe stanowią utwory piaszczyste wykształcone jako piaski drobne i średnie, rzadko są to piaski grube lub pospółki.

Poza utworami czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi istotne pozostają poziomy wodonośne cenomanu (górnego kredy) i wapienia muszlowego (triasu środkowego), dotychczas nie eksploatowane.

Gmina Dąbrowa pozostaje w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- GZWP nr 336 (Niecka Opolska)- obejmuje część miejscowości Sławice i Żelazna;
- GZWP nr 333 (Opole- Zawadzkie)- obejmuje Sławice, część miejscowości Mechnice i Wrzoski;

¹ Informacje pochodzą z badań prowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno- Rolniczą w Opolu, opublikowane w dokumencie Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska, Stan środowiska w Opolu i powiecie Opolskim, Opole, 2007r.

→ GZWP nr 335 (Krapkowice- Strzelce Opolskie)- cały obszar gminy Dąbrowa.

Wody podziemne występujące na obszarze gminy Dąbrowa są wodami o słabym stanie chemicznym (V klasa). Badania prowadzone były w czterech punktach pomiarowo- kontrolnych w miejscowości Wrzoski (JCWPd nr 116). W wyniku badań stwierdzono w wodach przekroczenia wskaźników tj. temperatura, odczyn, tlen rozpuszczony, mangan, żelazo, potas, siarczany, wapń, fluorki, arsen, kobalt, nikiel¹.

Sieć rzeczna na terenie gminy Dąbrowa jest dobrze rozwinięta. Gmina leży w dorzeczu Odry i Nysy Kłodzkiej. Głównymi ciekami wodnymi jest Odra, Potok Prószkowski, Chróścicka Struga i Krzywula (Dożyna), stanowiące lewobrzeże, bezpośrednie dopływy Odry. Głównym ciekim wodnym należącym do zlewni Nysy Kłodzkiej jest Potok Borkowicki.

Wody cieków Prószkowski Potok (JCWP Prószkowski Potok- Niewodniki) charakteryzują się umiarkowanym stanem ekologicznym, ze względu na podwyższoną wartość wskaźnika ogólnego węgla organicznego oraz azotu azotanowego. Wody cieków nie spełniają norm odnoszących się do bytowania ryb w warunkach naturalnych, z uwagi na przekroczenia wartości wskaźnika azotynów i fosforu ogólnego².

4.6 Warunki aerosanitarnie

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie gminy Dąbrowa jest kształtowany przez emisję pyłów i gazów z procesów energetycznych i przemysłowych, niskiej emisji oraz emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych. Źródłem zanieczyszczeń mogą być również źródła niezorganizowane.

Gmina Dąbrowa została zakwalifikowana do stref opolskiej pod kątem oceny jakości powietrza. Zgodnie z oceną, powyżej poziomu dopuszczalnego odnotowano następujące zanieczyszczenia: benzen, pył PM10, benzo(a)piren, pył PM2,5, ozon. Z powodu braku pomiarów zanieczyszczeń na terenie Gminy nie ma możliwości oceny jakości powietrza na jej terenie. Ocena jakości powietrza w strefie jest bardzo ogólna, odnosząca się do całego województwa (z wyłączeniem miasta Opole)³.

Obecnie wartości dopuszczalne niektórych substancji w powietrzu określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 0, poz.1031).

Procesy energetyczne i przemysłowe

W wyniku procesów energetycznych i procesów przemysłowych do powietrza wprowadzane są zanieczyszczenia pyłowe i gazowe ze spalania paliw, pyły mechaniczne, związki organiczne z procesów technologicznych (procesy obróbki metali, procesy spawalnicze, stosowanie farb i lakierów). Źródło to jest niewielkie, nie kształtuje w sposób istotny jakości powietrza w gminie.

Emisja liniowa (komunikacyjna)

Zanieczyszczenia powietrza tworzą produkty spalania benzyn, olejów napędowych oraz w znacznie mniejszym stopniu gazu LPG. Do zanieczyszczeń atmosfery pochodzących z komunikacji samochodowej zalicza się również pyły powstające podczas zużywania się nawierzchni jezdni oraz podzespołów pojazdów (opony, klocki hamulcowe), jednak udział w ogólnym zanieczyszczeniu powietrza jest niewielki. Wpływ na wielkość emisji z transportu powierzchniowego mają stan jezdni,

² Informacje pochodzą z badań prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu w ramach monitoringu operacyjnego Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Opolskiego w latach 2010- 2012. Badania prowadzone były w 2011 roku w punktach pomiarowo- kontrolnych w obrębie jednolitej części wód powierzchniowych nr 116 zagrożonej nieosiągnięciem dobrego stanu do 2015r.

³ Informacje pochodzą z badań prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Opolskiego w latach 2010- 2012. Badania prowadzone były w 2012r. W ostatnich latach nie prowadzono pomiarów bezpośrednio na terenie gminy Dąbrowa.

konstrukcja i stan techniczny pojazdów, rodzaj spalanego paliwa płynność ruchu. Toksycznymi produktami spalania paliw są: tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki, pył PM10 (zawierający sadzę oraz śladowe ilości związków ołowiu) oraz lotne związki organiczne (głównie węglowodory alifatyczne).

Przez teren gminy Dąbrowa przebiega autostrada A4 (węzeł „Prądy”) oraz drogi krajowe (DK nr 45, 46 i 94) i wojewódzkie (DW nr 414, 435, 459 i 465), a także szereg dróg powiatowych i gminnych.

Emisja niska - punktowa

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w paleniskach domowych, niewielkie kotłownie opalane paliwami stałymi (koks, węgiel kamienny). Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył (frakcja poniżej 10 μ m i poniżej 2,5 μ m). W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

Przeważająca większość budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz zakładów produkcyjnych korzysta z indywidualnych systemów grzewczych.

Emisja niezorganizowana

Źródłem zanieczyszczeń na terenie gminy Dąbrowa mogą być również źródła niezorganizowane tj. wypalanie traw, ściernisk oraz nieużytków.

4.7 Klimat akustyczny

Ocena stanu środowiska akustycznego dokonywana jest poprzez porównanie zmierzonych wartości równoważnego poziomu dźwięku w środowisku (L_{Aeq}) z wartościami dopuszczalnymi obowiązującymi na danym terenie. W chwili obecnej dopuszczalne wartości równoważnego poziomu dźwięku określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2012r., nr 0, poz. 1109).

Poziomy dopuszczalne określone w tym rozporządzeniu są poziomami hałasu przenikającego na teren wymagający ochrony od poszczególnych źródeł hałasu, takich jak: zakłady przemysłowe, drogi, linie kolejowe, obiekty komunalne, gastronomiczne i handlowe, oraz inne obiekty i grupy źródeł hałasu.

Hałas pochodzenia antropogenicznego występujący w środowisku na terenie gminy Dąbrowa podzielić można na trzy podstawowe kategorie: hałas przemysłowy, komunalny i komunikacyjny.

Hałas przemysłowy

Hałas emitowany przez podmioty gospodarcze o charakterze przemysłowym, ze względu na wielkość oraz charakter produkcji podmiotów, jest szczególnie uciążliwy dla mieszkańców domów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów.

Na terenie gminy nie występują zakłady przemysłowe mogące być istotnym źródłem hałasu. W przypadku małych zakładów przemysłowych i rzemieślniczych ich oddziaływanie akustyczne na stan środowiska, jeżeli występuje, ma charakter lokalny. Punktowymi źródłami hałasu mogą być np. wentylatory i ich czerpnie powietrza, sprężarki, maszyny używane w zakładach takie jak piły, tokarki, szlifierki itp.

Hałas komunikacyjny

Jest to hałas generowany przez wszelkiego rodzaju pojazdy poruszające się po drogach. Poziom natężenia hałasu zależy przede wszystkim od stanu technicznego pojazdów, natężenia ruchu, rodzaju i stanu nawierzchni dróg, jak również od organizacji ruchu.

Strefy oddziaływania hałasu drogowego powinny być weryfikowane okresowymi pomiarami. Gwałtowny rozwój motoryzacji w latach 90. spowodował zmiany klimatu akustycznego, który tak jak w całym województwie opolskim, również na terenie gminy Dąbrowa ulega pogorszeniu. Konsekwencją znacznego wzrostu liczby pojazdów samochodowych jest między innymi:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego: do późnych godzin nocnych (godz. 24⁰⁰) i od wczesnych godzin porannych (godz. 5⁰⁰),
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu
- wzrost populacji zamieszkałych przy głównych drogach i ulicach,
- wzrost uciążliwości hałasu na terenach wypoczynkowych.

Wszystko to powoduje wzrost równoważnych poziomów dźwięku tak w dzień jak i w nocy. Tym samym następuje systematyczne rozszerzanie się strefy ponadnormatywnego oddziaływania hałasu komunikacyjnego, powodując że coraz większa ilość mieszkańców na terenach przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych narażona jest na uciążliwy hałas.

Przez teren gminy Dąbrowa przebiega autostrada A4 (węzeł „Prądy”) oraz drogi krajowe (DK nr 46 i 94) i wojewódzkie (DW nr 414, 435, 459 i 465), a także szereg dróg powiatowych i gminnych, będących źródłem hałasu komunikacyjnego.

Tabela 1. Pomiar ruchu na autostradzie i drogach krajowych przechodzących przez teren gminy Dąbrowa.

Odcinek	Typ i numer drogi	SDR2005	SDR2010
węzeł „Przylesie”- Prądy	A4	19 676	28 606
węzeł „Prądy”- węzeł „Dąbrówka Górna”	A4	17 699	23 379
Niemodlin- Prądy	DK 46	14 510	14 218
Prądy- Wrzoski	DK 46	11 902	15 656
Skorogoszcz- Karczów	DK 94	4 349	5 686
Karczów- Wrzoski	DK 94	10840	21 462

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Generalny Pomiar Ruchu 2005 i 2010.

Zauważalny jest wzrost ilości samochodów na drogach przebiegających przez teren gminy Dąbrowa. Większa ilość pojazdów mechanicznych poruszających się po drogach wpływa na pogorszenie się stanu akustycznego na terenach wzdłuż dróg i w ich sąsiedztwie.

Niewielki spadek ruchu pojazdów jest widoczny na DK nr 46 na odcinku Niemodlin- Prądy.

Tabela 2. Pomiar ruchu na drogach wojewódzkich przechodzących przez teren gminy Dąbrowa.

Odcinek	Numer drogi	SDR2010
Wrzoski- Opole	414	11 287
Opole- Wawelno (przez Mechnice, Chróścina)	435	1 504
Wawelno- DK 46 (przez Prądy)	435	1 509
Opole- Narok	459	1 951
Narok- Skorogoszcz	459	784
Żelazna- Dobrzeń Mały	465	508

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Generalny Pomiar Ruchu 2010.

Jedną z najbardziej uczęszczanych dróg wojewódzkich jest DW nr 414 przebiegająca przez miejscowość Wrzoski z uwagi na dojazd do DK nr 46 prowadzącej do autostrady A4.

Zgodnie z „Programem ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg krajowych z terenu województwa opolskiego na lata 2008- 2013” w obrębie gminy Dąbrowa występują tereny zagrożone hałasem, którego źródłem jest ruch komunikacyjny na autostradzie A4. Są to tereny pierwszej linii zabudowy od km 220+800 do 221+300 oraz od 222+600 do 222+850. Poziom dźwięku (wskaźnik L_{DWN}) został zmierzony na poziomie 60-65 dB.

Układ kolejowy na terenie gminy Dąbrowa stanowi dwutorowa, zelektryfikowana, magistralna linia kolejowa nr 132 relacji Zgorzelec – Legnica – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Tarnów – Rzeszów – Przemyśl. Linia nr 132 jest częścią Europejskiego Szlaku Kolejowego E – 30 relacji: Drezno – Wrocław – Kraków – Lwów – Kijów (AGC) i E – 59 relacji: Szczecin – Poznań – Wrocław – Ostrawa – Bratysława (AGC) oraz CE – 59 relacji: Szczecin – Zielona Góra – Wrocław – Ostrawa – Bratysława (AGTC). Linia jest obecnie modernizowana z dostosowaniem układu torów i urządzeń kolejowych do kursowania pociągów pasażerskich z szybkością 160km/h, a towarowych 120 km/h. Na terenie gminy Dąbrowa długość odcinka kolejowego szlaku nr 132 wynosi 15km.

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Hałas kolejowy od szeregu lat utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie, z lokalnymi, niekorzystnymi zmianami ze względu na pogarszający się stan infrastruktury.

Hałas komunalny

Hałas ten występuje na terenach zabudowy mieszkaniowej. Jego poziom zależy od intensywności i charakteru zabudowy oraz obecności punktów gastronomiczno-rozrywkowych, środków transportowych i parkingów, dużych jednostek handlowych itp. Istotnym zagrożeniem powodującym dyskomfort akustyczny najbliższego sąsiedztwa mogą być i są zakłady rzemieślnicze. Głośna praca instalacji klimatyzacyjnych, wentylacyjnych, chłodniczych jak również innych maszyn i urządzeń używanych podczas procesów produkcyjnych są częstą przyczyną interwencji okolicznych mieszkańców.

4.8 Warunki przyrodniczo- krajobrazowe

Obszar gminy Dąbrowa wyróżnia się szczególnymi walorami fizjonomicznymi krajobrazu. Regionalny system ekologiczny, do którego należy gmina Dąbrowa obejmuje:

- tereny położone w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Bory Niemodlińskie”,
- dolinę rzeki Odry, stanowiącej obszar węzłowy- biocentrum (17M) oraz korytarz ekologiczny (19M) o randze międzynarodowej,
- pas terenu od wsi Nowa Jamka – Skarbiszów – Narok, stanowiący korytarz ekologiczny o randze regionalnej.

Uzupełnieniem jest tutaj lokalny system ekologiczny gminy stanowiący w większości izolowane od siebie kompleksy lasów, łąk i wód powierzchniowych. W skład tego systemu wchodzi dolina Potoku Prószkowskiego wraz z kompleksem leśnym położonym pomiędzy wsią Karczów i Żelazna. Stanowią one wyspy naturalnych i wartościowych ekosystemów w wylesionej części gminy.

Na obszarze gminy Dąbrowa występują zbiorowiska łąkowe i leśne, najcenniejsze i najbogatsze pod względem florystycznym na tym obszarze. Ponadto o mniejszym znaczeniu występują zbiorowiska wodne i szuwarowe oraz mało cenne przyrodniczo zbiorowiska polne, zbiorowiska antropogeniczne związane z terenami zabudowanymi.

Znaczenie ekologiczne wśród zbiorowisk leśnych posiadają lasy położone w obrębie regionalnego korytarza ekologicznego (pas terenu od wsi Nowa Jamka – Skarbiszów – Narok), lasy obszaru chronionego krajobrazu Bory Niemodlińskie oraz lasy położone pomiędzy

Karczowem i Żelazną. Najwartościowszymi przyrodniczo lasami gminy są kompleksy grądów położone w okolicach Ostrowa Narockiego nad Odrą. Dużymi walorami przyrodniczymi odznaczają się także lasy położone w okolicach Prądów oraz lasy zlokalizowane pomiędzy Karczowem i Żelazną.

Najlepiej zachowane zbiorowiska łąkowe znajdują się na zachód od Naroka, na zachód od Skarbiszowa, na wschód od linii Mechnice - Wrzoski i na południe od Ciepeliowic. Są one silnie izolowane, nie tworzą więc ciągłego systemu.

Zbiorowiska wodne i szuwarowe występujące w gminie wzbogacają krajobraz w roślinność i faunę typową dla tych ekosystemów m.in. stare wyrobiska poeksploatacyjne położone w rejonie Sławic i Chróściny – Mechnic, pozostałości starorzecza Odry w rejonie Żelaznej (jezioro Czarne) i Ostrowa Narockiego, sztuczne zbiorniki w sąsiedztwie Dąbrowy, stawy hodowlane w pobliżu autostrady, bagna w rejonie wsi Prądy, Dąbrowy, Karczowa i Nowej Jamki.

Na terenie gminy Dąbrowa stwierdzono występowanie następujących siedlisk chronionych:

- starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne (Nymphaeion i Potamogetonion),
- zalewane muliste brzegi rzek (Bidentalia tripartiti), fluitantis),
- pionierskie murawy napiaskowe i naskalne (Sedo-Scleranthetea),
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion),
- mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Cirsietum rivularis),
- szuwały wielkoturzycowe (Cicuto-Caricetum pseudocyperi),
- grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum),
- łąg jesionowo-olszowy (Fraxino-Alnetum=Circaeo-Alnetum),
- łąg wiązowo-jesionowy (Ficario-Ulmetum campestris),
- łąg topolowo-wierzbowy (Salici-Populetum),
- olsy i łożowiska (Alnetea glutinosae),
- żyzna buczyna niżowa (Melico-Fagetum).

Oprócz chronionych siedlisk przyrodniczych na obszarze gminy Dąbrowa stwierdzono występowanie roślin chronionych i rzadkich, wpisanych na „Czerwoną listę roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce” , regionalną „Czerwoną listę roślin naczyniowych Górnego Śląska”, a także wojewódzką „Czerwoną listę roślin zagrożonych w województwie opolskim”.

4.8.1 Istniejące formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Dąbrowa znajdują się obszary i obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną na mocy Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 627- tekst jednolity) tj.:

- OSO „Grądy Odrzańskie” (PLB0200002)
- SOO „Bory Niemodlińskie” (PLH160005)
- Stobrawski Park Krajobrazowy
- rezerwat przyrody „Prądy”;
- OCHK „Bory Niemodlińskie”
- pomnik przyrody: grupa drzew z gatunku dąb szypułkowy (Quercus robur) - 2 szt.

Obszar Natura 2000

OSO „Grądy Odrzańskie” (PLB0200002)

Obszar Natura 2000 przyjęty rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011, Nr. 25, poz. 1772)

Obszar obejmuje 70-cio kilometrowy odcinek doliny Odry między Narokiem a Wrocławiem. Dolina pokryta jest lasami, łąkami, pastwiskami i polami uprawnymi. Lasy składają się przede wszystkim z drzewostanów dębowo-grabowych, jednakże zachowały się małe płyty zadrzewień olszowo-wiązowych i wierzbowo-topolowych. Znajdują się tu liczne cieki wodne, stare koryta

rzeczne, pozostałości rozlewisk i stawów. Teren jest silnie zmeliorowany. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E 57. Występuje tu co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Zagrożeniem dla obszaru jest zanieczyszczenie wód i osuszanie terenu. Zagrożenia mogłyby wystąpić w wypadku odstąpienia od obowiązujących zasad gospodarki leśnej.

SOO „Bory Niemodlińskie” (PLH160005)

Obszar Natura 2000 mający znaczenie dla Wspólnoty zatwierdzony decyzją wykonawczą Komisji z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia szóstego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (2013/23/UE).

Na terenie obszaru szczególną wartość prezentuje zespół torfowisk przejściowych, trzęsawisk i torfowisk wysokich - jedne z ostatnich zachowanych kompleksów tego typu na terenie województwa opolskiego. Torfowiskom towarzyszą bory bagienne o charakterze priorytetowym oraz duże powierzchnie lasów grądowych.

Na podkreślenie zasługuje bogata fauna kręgową, z 3 gatunkami nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, których siedliska związane są z licznie występującymi tu zbiornikami wodnymi oraz starodrzewami grądowymi. Jedno z dwóch znanych w województwie, stanowisk *Emys orbicularis*.

Do podstawowych zagrożeń należy zaliczyć intensyfikację gospodarki leśnej powiązane z osuszaniem bagien i torfowisk. Na przebiegającej przez obszar autostradzie A4 brakuje przejść ekologicznych dla dużych zwierząt.

Stobrawski Park Krajobrazowy został powołany Rozporządzeniem Nr P/11/99 Wojewody Opolskiego z dnia 28 września 1999 roku (Dz. U. Woj. Opolskiego z 1999 r., Nr 38, poz. 255). Na obszarze gminy Dąbrowa Park zajmuje powierzchnię 124,8 ha. Obszar został powołany w celu ochrony ekosystemów leśnych, łąkowych i wodny z licznymi kompleksami stawów rybnych w dolinach rzek Budkowiczanki, Stobrawy i Brynicy.

Rezerwat przyrody „Prądy” powołany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr P/11/2001 z dnia 19 lipca 2001r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2001r. Nr 65, poz. 498) i zaktualizowany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego z dnia 3 kwietnia 2008r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2008r., Nr 23, poz. 737) w celu zachowania ekosystemu torfowiska. Rezerwat zajmuje powierzchnię 36,8 ha, w całości położony jest w gminie Dąbrowa.

Obszar chronionego krajobrazu „Bory Niemodlińskie” zaktualizowany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. U. Woj. Opolskiego z 2006 r., Nr 33, poz. 1133). Na obszarze gminy Dąbrowa OCHK zajmuje powierzchnię 3 931,3 ha. Obszar został powołany w celu ochrony borów i borów mieszanych z licznymi zbiorowiska torfowiskowymi i kompleksami stawów rybnych.

Pomnik przyrody ożywionej- grupa drzew z gatunku dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - 2 szt. (nr. rejestru RDOŚ- 202) powołany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2005r. Nr 72, poz. 2231).

4.8.2 Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Dąbrowa projektowanymi i proponowanymi obszarami chronionymi wg „Opracowania ekofizjograficznego gminy Dąbrowa (Ecosystem Projekt, 2008r.) są:

- rezerваты przyrody – Rezerwat przyrody „Odra”; Rezerwat przyrody „Szakłak”
- poszerzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Uroczysko Leśny Dwór”
- Użytki ekologiczne – „Wyrobiska koło Sławic”; „Starorzeczka nad Odrą”, „Starorzeczka koło Ostrowa Narockiego”; „Ols”; „Lipowa”
- Stanowisko dokumentacyjne – „Skarpa Doliny Odry”.

Obszary chronione na terenie gminy Dąbrowa zostały przedstawione na **ZAŁĄCZNIKU GRAFICZNYM NR 1.**

4.8.3 Stanowiska chronionych, rzadkich i ginących gatunków roślin, grzybów i zwierząt

Na obszarze gminy Dąbrowa stwierdzono występowanie gatunków roślin podlegających ochronie prawnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2012, poz. 81) oraz gatunki rzadkie w skali województwa i regionu:

ochrona ścisła

- Bagno zwyczajne *Ledum palustre*
- Dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica subsp. litoralis*
- Podkolan biały *Platanthera bifolia*

ochrona częściowa

- Bluszcz pospolity *Hedera helix*
- Kruszyna pospolita *Frangula alnus*
- Grażel żółty *Nuphar lutea*
- Konwalia majowa *Convallaria majalis*
- Kalina koralowa *Viburnum opulus*

gatunki rzadkie w skali województwa i regionu

- Żurawina błotna *Oxycoccus palustris*
- Przygiełka biała *Rhynchospora alba*
- Dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica subsp. litoralis*
- Wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*

Na obszarze gminy Dąbrowa stwierdzono występowanie gatunków zwierząt podlegających ochronie prawnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011, Nr. 237, poz. 1419) :

Płazy

- Ropucha szara *Bufo bufo*
- Ropucha zielona *Bufo viridis*
- Rzekotka drzewna *Hyla arborea*
- Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*
- Żaba jeziorkowa *Rana lessonae*
- Żaba trawna *Rana temporaria*
- Żaba wodna *Rana esculenta*

Gady

- Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*
- Jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*
- Padalec *Anguis fragilis*

Zaskroniec *Natrix natrix*
Żmija zygzakowata *Vipera berus*

Ptaki

Bielik *Haliaetus albicilla*
Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*
Bocian biały *Ciconia ciconia*
Bocian czarny *Ciconia nigra*
Czajka *Vanellus vanellus*
Czapla siwa *Ardea cinerea*
Dudek *Upupa epops*
Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*
Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*
Dzięcioł zielony *Picus viridis*
Kokoszka wodna *Gallinula chloropus*
Kruk *Corvus corax*- ochrona częściowa
Zimorodek *Alcedo atthis*

Ssaki

Wiewiórka *Sciurus vulgaris*

5. GŁÓWNE CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM I ICH UWZGLĘDNIENIE PODCZAS OPRACOWANIA PROJEKTU PROGRAMU

Do najistotniejszych celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektu Programu należą:

- zakaz stosowania azbestu,
- zasady bezpiecznego użytkowania i usuwania azbestu,
- zasady pracy z azbestem (BHP),
- ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem azbestem,
- zasady bezpiecznego transportu azbestu,
- zasady gospodarki odpadami zawierającymi azbest.

Cele i zadania przedstawione w projekcie Programu wpisują się w strategię postępowania z azbestem określone w dokumentach strategicznych odnoszących się do rozwoju gospodarczego oraz do ochrony środowiska.

Cele zawarte w projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013 – 2032” są zgodne z dokumentami wyższego szczebla, przedstawionymi poniżej.

5.1 Dokumenty na szczeblu międzynarodowym

Ramy prawne gospodarki odpadami na terenie Unii Europejskiej określa **Dyrektywa Unii Europejskiej 74/422/EEC**. Nakłada ona na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odzysku i usuwania odpadów w sposób niezagrażający życiu ludzkiemu oraz niepowodujący szkód w środowisku, a także obowiązek zapobiegania tworzeniu się lub ograniczaniu ilości odpadów i ich szkodliwości.

5.2 Dokumenty na szczeblu krajowym

POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA NA LATA 2009 – 2012 Z PERSPEKTYWA DO ROKU 2016

Głównym celem Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie gospodarki odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez: redukcję ilości powstających odpadów „u źródła”, odzyskiwanie surowców, ponowne wykorzystanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych.

Niniejsze opracowanie zakłada także dalsze prace mające na celu poprawę systemu zbierania i unieszkodliwiania azbestu, aby ograniczyć ilość odpadów niebezpiecznych trafiających na składowiska komunalne w postaci wyrobów azbestowych.

Jednym z priorytetowych kierunków działań przewidzianych w Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 jest przeprowadzanie prac legislacyjnych i kontynuowanie krajowych programów usuwania azbestu.

KRAJOWY PLAN GOSPODARKI ODPADAMI 2014

Uchwalony został dnia 24 grudnia 2010 r. Uchwałą nr 217 Rady Ministrów.

Celem dalekosiężnym tworzenia Krajowego Planu Gospodarki Odpadami jest dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, czyli zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz ograniczanie ich właściwości niebezpiecznych i wykorzystywanie ich właściwości materiałowo-energetycznych.

W KPGO 2014 sformułowano m.in. następujące cele główne, z którymi zgodne są cele przedmiotowe projektu *Programu*:

- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami.

PROGRAM OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU NA LATA 2009-2032

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

Główne cele to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przewidywał intensyfikację wszystkich działań do 2012 r., tak aby w latach 2012-2013 dokonać dokładnej analizy i oceny realizacji celów zawartych w programie oraz opracować jego aktualizację do 2015 r.

Według Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKA) szacuje się, że:

- w latach 2013-2022 – usuniętych będzie na składowiska ok. 35% odpadów,
- w latach 2023-2032 – ok. 37% odpadów.

Na poziomie lokalnym zadania wynikające z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 są realizowane poprzez:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizację programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w projekcie *Programu*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację projektu Programu;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

5.3 Dokumenty na szczeblu regionalnym

PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego zidentyfikowane najważniejsze problemy w zakresie gospodarowania odpadami azbestowymi:

- brak na terenie województwa składowisk odpadów zawierających azbest, co powoduje wysoki koszt transportu odpadów do miejsc ich unieszkodliwienia. Składowiska te powinny zapewnić unieszkodliwienie ok. 60,0 tys. Mg odpadów zawierających azbest.
- słaba świadomość mieszkańców dotycząca szkodliwości dla zdrowia i życia ludzi odpadów zawierających azbest (w tym niezgodnego z wymogami prawa usuwania wyrobów zawierających azbest).

W związku z powyższymi problemami, w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego określono kierunki działań w gospodarowaniu odpadami zawierającymi azbest tj.:

- informowanie społeczeństwa o zagrożeniu zdrowia ludzi przy samodzielnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez fundusze ochrony środowiska,
- monitoring prawidłowego postępowanie z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie wśród indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem wyrobów budowlanych zawierających azbest,
- budowa składowisk (kwater) na odpady azbestowe lub zagospodarowanie azbestu metodami innymi niż składowanie,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do usuwania wyrobów budowlanych zawierających azbest.

W PGOWO zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”

5.4 Analiza zgodności zapisów projektu *Programu* z głównymi celami ochrony środowiska zawartymi w dokumentach wspólnotowych, krajowych i regionalnych

Biorąc pod uwagę zapisy projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” oraz analizując je w kontekście zapisów dokumentów strategicznych dotyczących ochrony środowiska, stwierdza się zgodność jego zapisów i integralność z celami i kierunkami zawartymi w dokumentach zarówno na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym.

Nadrzędnym celem niniejszych dokumentów jest ochrona zdrowia ludzkiego oraz stanu środowiska, co podtrzymane i podkreślane jest w projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032”.

W opracowanym projekcie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” przedstawiono również możliwości pozyskiwania funduszy na cele związane z usuwaniem azbestu. Wskazanie sposobów finansowania usuwania azbestu wynika również z zapisów dokumentów nadrzędnych.

6. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Głównym problemem środowiskowym jest występowanie i dalsze użytkowanie materiałów zawierających azbest na terenie gminy Dąbrowa. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji wskazano ilość wyrobów zawierających azbest oraz ocenę pilności ich usunięcia. W gminie materiały zawierające azbest stosowane są w budownictwie, stwierdzono ich użytkowanie lub składowanie w 412 gospodarstwach, na 669 obiektach. Płytami azbestowo- cementowymi pokryte są dachy obiektów mieszkalnych lub gospodarczych, jak również pozostają zdemontowane i składowane na terenie posesji. Ilość zinwentaryzowanego azbestu wynosi 40 482 m² (445,302 Mg). Do I stopnia pilności zakwalifikowano 116 zinwentaryzowanych obiektów, co oznacza, że wyroby zawierające azbest muszą zostać usunięte bezzwłocznie⁴.

Pozostałe problemy środowiskowe istotne z punktu widzenia realizacji projektu *Programu*:

→ Lokalizacja składowisk odpadów przyjmujących odpady zawierające azbest

Na terenie województwa opolskiego nie funkcjonują składowiska odpadów przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest, co powoduje wysoki koszt transportu odpadów do miejsc ich unieszkodliwienia.

Zgodnie z PGOWO składowiska przyjmujące odpady azbestowe powinny zapewnić unieszkodliwienie ok. 60,0 tys. Mg odpadów zawierających azbest pochodzących z terenu województwa opolskiego.

Najbliższe składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest to:

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu (gm. Polkowice, woj. Dolnośląskie),
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Marcinowie (gm. Trzebnica, woj. Dolnośląskie),
- Składowisko Odpadów Przemysłowych w Wałbrzychu (gm. Wałbrzych, woj. Dolnośląskie),
- Eko-Radomsko Sp. z o.o. (gm. Radomsko, woj. Łódzkie),
- COFINCO-POLAND Sp. z o.o., Jastrzębie Zdrój (gm. Jastrzębie- Zdrój, woj. Śląskie),

⁴ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, Nr 71, poz. 649)

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie (gm. Knurów, woj. Śląskie),
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Świętochłowicach (gm. Świętochłowice, woj. Śląskie),
- Składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie (gm. Konin, woj. wielkopolskie).

Transport odpadów wiąże się ze zwiększoną emisją zanieczyszczeń do powietrza z procesów spalania paliw, a także zwiększenie oddziaływania akustycznego (zwiększenie natężenia ruchu pojazdów).

- Zwiększenie natężenia hałasu

Stan akustyczny na terenie gminy Dąbrowa może ulec pogorszeniu ze względu na realizację projektu *Programu*. Konieczność dokonania prac remontowych może powodować lokalne uciążliwości akustyczne o charakterze krótkotrwałym i przemijającym. Ponadto konieczność transportowania odpadów azbestowych na miejsce składowania powodować może powstawanie dodatkowych oddziaływań akustycznych.

- Możliwość występowania chronionych gatunków zwierząt w budynkach, w których znajduje się azbest

Niektóre gatunki zwierząt jako miejsca pobytu i gniazdowania (rozrodu) wykorzystują poddasza budynków, nieodpowiednie prace modernizacyjne związane z wymianą pokrycia dachowego mogą powodować niszczenie miejsc przebywania zwierząt lub mogą uniemożliwiać późniejsze wykorzystywanie tych obiektów przez zwierzęta.

- Obszary podlegające ochronie prawnej na mocy Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 627- tekst jednolity)

Na terenie gminy Dąbrowa występują obszary cenne przyrodniczo objęte ochroną prawną tj. obszar Natura 2000 „Grądy Odrzańskie”, „Stobrawski Park Krajobrazowy”, rezerwat przyrody „Prądy”, OCHK „Bory Niemodlińskie” oraz obszar mający znaczenie dla wspólnoty tj. obszar Natura 2000 „Bory Niemodlińskie”. Obszary chronione nie zajmują bardzo znacznych powierzchni (ok. 35%), jednak może się zdarzyć, że realizacja zapisów projektu Programu będzie prowadzona na terenach objętych ochroną tj. w miejscowościach: Lipowa, Nowa Jamka, część Dąbrowy, część Sokolnik (przysiółek Dąbrowy), Siedliska i Prądy.

- Nielegalne składowiska odpadów azbestowych

Niska świadomość ekologiczna mieszkańców na temat szkodliwości wyrobów zawierających azbest może być przyczyną powstawania tzw. „dzikich” wysypisk w wyniku deponowania odpadów azbestowych w miejscach do tego niedostosowanych. Dużą wrażliwością cechują się obszary przyrodniczo cenne, objęte ochroną prawną, gdzie zakazuje się składowania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych.

- Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest

Z racji ustawowego obowiązku właścicieli budynków do usuwania wyrobów zawierających azbest z terenów będących ich własnością mogą wynikać problemy natury finansowej. Właściciele nieruchomości, gdzie użytkowany jest azbest są to w głównej mierze osoby prywatne, które nie są w stanie ponieść kosztów wymiany pokrycia dachowego (czasami na kilku obiektach) na terenie własnej posesji.

Szacunkowe koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenów prywatnych wynoszą 1 295 424 zł, w tym koszty demontażu to 728 676 zł, koszty transportu odpadów to 323 856 zł, a koszty unieszkodliwienia 242 892 zł.

Samorząd gminny nie prowadził jeszcze dofinansowania do usunięcia (demontaż, transport i składowanie odpadów) wyrobów zawierających azbest dla osób fizycznych.

- Niewystarczająca świadomość społeczna

Niewystarczająca wiedza na temat szkodliwości azbestu widoczna jest najczęściej poprzez samodzielne dokonywanie demontażu wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych. Podczas nieumiejętnego demontowania płyt azbestowo- cementowych może dojść do ich łamania i

kruszenia się w wyniku czego do powietrza uwalniają się włókna azbestowe. Również nielegalne składowanie odpadów zawierających azbest wynika z niedostatecznej wiedzy na temat szkodliwości odpadów azbestowych.

7. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest jest dokumentem wytyczającym dla Gminy Dąbrowa drogę do osiągnięcia celów w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest w spójności z dokumentami ustalonymi wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Należy przez to rozumieć to, że odstąpienie od wdrażania zapisów analizowanego dokumentu oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów gospodarki odpadami zawierającymi azbest w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. Brak realizacji dokumentu może utrudnić lub uniemożliwić realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami zawierającymi azbest na terenie gminy, których powodzenie uzależnione jest w głównej mierze od finansowania zewnętrznego.

Negatywne oddziaływania związane z brakiem realizacji dokumentu:

→ wpływ na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i użytkujących obiekty, gdzie jako materiał konstrukcyjny wykorzystany został azbest.

Oddziaływanie w tym zakresie nasilać się będzie na skutek:

- braku odpowiedniej wiedzy i świadomości o zagrożeniach związanych z azbestem;
 - braku odpowiedniej wiedzy, w zakresie właściwego sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
 - zwiększeniem narażenia ludności na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest;
 - negatywny wpływ na obszary chronione, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest;
- wpływ na powierzchnię ziemi, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest;
- zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednich prac polegających na usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu.

Nie bez znaczenia są również negatywne oddziaływania w innej sferze niż środowisko, mające pośredni wpływ na stan środowiska w gminie:

- brak możliwości wykonania spójnej bazy danych w zakresie gospodarowania odpadami, a w konsekwencji sprawnego i skutecznego monitorowania gospodarki odpadami azbestowymi w gminie Dąbrowa,
- wzrastanie kosztów związanych z koniecznością usuwania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest, a w konsekwencji ograniczenie wydatkowania środków na inne niezbędne cele w zakresie ochrony środowiska,
- obniżanie wartości nieruchomości (negatywny wpływ na dobra materialne).

Projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” ma szansę znacząco wpłynąć na proces całkowitego usunięcia odpadów zawierających azbest z terenu gminy. Dokument adekwatnie do swej skali wskazuje, w jaki sposób można zrealizować ciężące na gminie obowiązki w zakresie odpadów zawierających azbest, zatem jego realizacja z punktu widzenia prawidłowej gospodarki odpadami azbestowymi jest konieczna.

8. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU REALIZACJI DOKUMENTU

Prognoza oddziaływania na środowisko w sposób ogólny rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032 bądź odstąpienia od tejże realizacji.

8.1 Oddziaływanie na gleby i powierzchnię ziemi

Oddziaływania na glebę i powierzchnię ziemi może wystąpić w przypadku usuwania materiałów zawierających azbest z obiektów budowlanych. Niewłaściwe postępowanie z materiałami zawierającymi azbest tj. kruszenie płyt azbestowo-cementowych powoduje zwiększoną emisję włókien azbestowych do gleby i ziemi. Przy zastosowaniu się do przepisów właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest wskazanych w projekcie *Programu* oddziaływanie w postaci emisji włókien azbestowych będzie ograniczone do minimum. Reasumując realizacja zadań wynikających z projektu *Programu* nie wpłynie negatywnie na powierzchnię ziemi, w tym na glebę.

Pośrednie oddziaływanie w przypadku transportu materiałów zawierających azbest, z uwagi na znaczne odległości składowisk odpadów będzie związane z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych (pochodzący ze spalania paliw tj. SO₂, NO_x, CO, CO₂ i pyłu) do powietrza, a następnie ich depozycja do gleby i ziemi.

Podjęcie działań związanych z usuwaniem materiałów zawierających azbest zminimalizuje ryzyko tworzenia się nielegalnych składowisk, na których w sposób niekontrolowany składowane są odpady azbestowe.

Pośrednie negatywne skutki dopatruje się w budowie nowych składowisk odpadów przeznaczonych do składowania odpadów azbestowych, co wiązać się będzie z zajęciem określonego terenu i przekształceniem jego struktury. Na terenie gminy Dąbrowa nie ma składowisk przyjmujących opady zawierające azbest, ani też nie planuje się budowy takich obiektów.

8.2 Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne

Przewiduje się wystąpienie oddziaływania na powietrze w procesie usuwania azbestu z obiektów oraz podczas transportu tego materiału na składowisko odpadów, gdzie będzie on unieszkodliwiony.

Oddziaływanie w przypadku demontażu materiałów zawierających azbest z obiektów budowlanych będzie miało charakter krótkotrwały i lokalny. Przy zastosowaniu się do przepisów właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, oddziaływanie w postaci emisji włókien azbestowych do powietrza będzie ograniczone do minimum.

Oddziaływanie w przypadku transportu materiałów zawierających azbest z uwagi na znaczne odległości składowisk odpadów będzie związane z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych (pochodzący ze spalania paliw tj. SO₂, NO_x, CO, CO₂ i pyłu).

Prace związane z demontażem jak i transportem wyrobów zawierających azbest będą rozłożone w czasie, oddziaływanie będzie miało charakter krótkotrwały, nie dojdzie do kumulacji oddziaływań.

Jednoznacznie można stwierdzić, że realizacja projektu Programu nie będzie powodowała pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego na obszarze gminy Dąbrowa.

8.3 Oddziaływanie na klimat akustyczny

Stan akustyczny na terenie gminy Dąbrowa może ulec pogorszeniu ze względu na realizację projektu *Programu*. Konieczność dokonania prac remontowych może powodować lokalne uciążliwości akustyczne o charakterze krótkotrwałym i przemijającym. Ponadto konieczność transportowania odpadów azbestowych na miejsce składowania powodować może powstawanie

dodatkowych oddziaływań akustycznych. Spodziewać się jednak można, że z uwagi na rozłożenie procesu usuwania azbestu w czasie, oddziaływania akustyczne pochodzące od samochodów transportujących azbest nie będzie generowało znaczących negatywnych oddziaływań.

8.4 Oddziaływanie na wody

Realizacja postanowień projektu Programu nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na wody zarówno powierzchniowe, jak i podziemne. Przy wykonywaniu niniejszej oceny oddziaływania na środowisko przyjęto założenie, że wszelkie prace związane z usuwaniem azbestu będą wykonywane zgodnie z obowiązującymi procedurami i z poszanowaniem obowiązującego prawa.

8.5 Oddziaływanie na obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.] poprzez znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000 – rozumie się oddziaływanie na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności działania mogące:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Na etapie opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” nie stwierdzono negatywnych oddziaływań na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000. Przewiduje się, że usuwanie materiałów zawierających azbest i ich transport na składowisko może wiązać się z krótkotrwałą emisją włókien azbestowych czy emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza. Jednak lokalny charakter działań oraz rozłożone w czasie prace budowlane nie spowodują pogorszenie komponentów środowiskowych istotnych z punktu widzenia ochrony obszaru Natura 2000 i pozostałych obszarów i obiektów podlegających ochronie.

Zapisy projektu *Programu* uwzględniają w stopniu całkowitym zapisy aktów prawa miejscowego ustanawiających obszary chronione, w tym również ochronę gatunkową tj.

- **Stobrawski Park Krajobrazowy** powołany Rozporządzeniem Nr P/11/99 Wojewody Opolskiego z dnia 28 września 1999 roku (Dz. U. Woj. Opolskiego z 1999 r., Nr 38, poz. 255);
- **Rezerwat przyrody „Prądy”** powołany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr P/11/2001 z dnia 19 lipca 2001r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2001r. Nr 65, poz. 498) i zaktualizowany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego z dnia 3 kwietnia 2008r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2008r., Nr 23, poz. 737);
- **Obszar chronionego krajobrazu „Bory Niemodlińskie”** zaktualizowany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. U. Woj. Opolskiego z 2006 r., Nr 33, poz. 1133);
- **Pomnik przyrody ożywionej- grupa drzew z gatunku dąb szypułkowy (*Quercus robur*) - 2 szt.** (nr. rejestru RDOŚ- 202) powołany rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2005r. Nr 72, poz. 2231);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. *w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz.U. 2012, poz. 81) obejmujące ochroną gatunki roślin występujące na obszarze gminy Dabrowa;

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011, Nr. 237, poz. 1419) obejmujące ochroną gatunki zwierząt występujące na obszarze gminy Dąbrowa.

8.6 Oddziaływania na różnorodność biologiczną, w tym na rośliny i zwierzęta

Nie przewiduje się, aby realizacja zapisów projektu Programu miała negatywny wpływ na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta w gminie. Materiały zawierające azbest będą usuwane z obiektów gospodarczych, a więc z terenów zabudowanych, gdzie nie ma różnorodności biologicznej, a dziko żyjące gatunki roślin i zwierząt zwykle nie występują.

Oddziaływania mogą wystąpić w odniesieniu do chronionych gatunków zwierząt, które jako miejsce rozrodu i bytowania wykorzystują poddasza budynków (ptaki i nietoperze). W wyniku przeprowadzenia prac budowlanych (tu: usuwanie materiałów zawierających azbest) może dojść do bezpowrotnego zniszczenia miejsc ich przebywania, a w konsekwencji zmniejszenia ich populacji. Sytuacje takie są rzadkością, jednak zdarzają się, w związku z tym oddziaływanie na zwierzęta powinno być ograniczone w minimum.

Można dopatrywać się pośrednich oddziaływań związanych z emisją zanieczyszczeń do powietrza i emisją hałasu od środków wykorzystywanych do transportu azbestu na bioróżnorodność, w tym na rośliny i zwierzęta. Jednak oddziaływanie takie ma charakter marginalny.

Zminimalizowanie możliwości deponowania odpadów na nielegalnych składowiskach tzw. „dzikich” wysypiskach przyczyni się do poprawy walorów estetycznych i zmniejszenia zagrożenia zanieczyszczenia środowiska w gminie Dąbrowa.

8.7 Oddziaływanie na ludzi

Najistotniejsze oddziaływanie na ludzi może być związane z niewłaściwym zabezpieczeniem płyt azbestowo-cementowych przy ich demontażu. Indywidualnie prowadzone prace i niedostosowanie się do odpowiednich procedur może być przyczyną zwiększenia stężenia włókien azbestu w powietrzu. Pokrycia dachowe są narażone na działanie czynników atmosferycznych. Opady atmosferyczne powodują stopniowe wypłukiwanie spoiwa (cementu) w wyniku czego włókna azbestowe mogą być uwalniane do środowiska.

Szczególnie narażeni na szkodliwe skutki wchłaniania włókien azbestu są pracownicy zakładów produkcyjnych użytkujących wyroby zawierające azbest; ekipy prowadzące prace nad usuwaniem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest; pracownicy zakładów unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz mieszkańcy domów i użytkownicy obiektów usługowo-mieszkaniowych sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi użytkującym wyroby zawierające azbest, zakładami unieszkodliwiania odpadów azbestowych, w sąsiedztwie nieprawidłowo rekultywowanych składowisk.

Transport odpadów azbestowych może być przyczyną pogorszenia klimatu akustycznego i zwiększonej emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu, co może wywołać pewną uciążliwość dla mieszkańców. Jednak z uwagi na rozłożenie w czasie prac związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy oddziaływanie będzie miało charakter przejściowy (chwilowy).

8.8 Oddziaływanie na klimat i krajobraz

Realizacja przedmiotowego projektu *Programu* nie będzie w sposób bezpośredni wpływała na krajobraz. Pozytywne efekty jego wdrożenia będą wpływały natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymuszać będzie w niektórych przypadkach przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach (elewacji, termomodernizacji, prac dekarских) przez co poprawione zostaną ich walory estetyczne i architektoniczne.

Pozytywnie na krajobraz będzie także wpływać ewentualna likwidacja „dzikich” wysypisk.

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu nie będzie powodowała oddziaływania na klimat. Można przypuszczać, że w wyniku prac termomodernizacyjnych (tj. wymiana dachu) zmniejszeniu ulegnie ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, to jednak efekt ten będzie niwelowany poprzez emisję z pojazdów mechanicznych wykorzystywanych do transportu azbestu na składowiska odpadów.

8.9 Oddziaływanie na zasoby naturalne

Działania prowadzone w ramach projektu *Programu* nie będą miały wpływu na zasoby naturalne.

8.10 Oddziaływanie na dobra materialne

Realizacja postanowień projektu *Programu* w odniesieniu do oddziaływań na dobra materialne będzie dwójakiego rodzaju. Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie pewnych kosztów na usunięcie azbestu oraz zastąpienie go innym materiałem, co powodować może znaczne obciążenia budżetu (szczególnie w odniesieniu do osób prywatnych). W projekcie *Programu* określono sposoby uzyskania środków na usunięcie azbestu. Należy jednak pamiętać, że środki te obejmują proces usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, a także konieczność poniesienia przez właściciela kosztów zastosowania nowych materiałów (izolacyjnych, dachowych).

Z drugiej strony, przeprowadzone prace modernizacyjno-remontowe pozwolą nie tylko zwiększyć walory krajobrazowe przestrzeni wokół modernizowanych obiektów, ale również zwiększyć ich wartość. W efekcie może to powodować uzyskiwanie dodatkowych dochodów przez właścicieli obiektów, np. przy sprzedaży nieruchomości.

W przypadku przeprowadzania prac termomodernizacyjnych (polegających na wymianie materiału izolującego) możliwe będzie uzyskanie dodatkowych korzyści wynikających z późniejszych oszczędności związanych z mniejszym zużyciem energii niezbędnej do ogrzewania zmodernizowanego budynku. Korzyści takie dotyczyć będą najprawdopodobniej także prac związanych z wymianą pokryć dachowych, gdyż przy prowadzeniu tak poważnego remontu z reguły wymieniane są materiały izolacyjne, co ograniczać będzie straty energii przy ogrzewaniu budynku.

8.11 Oddziaływanie na zabytki

Działania prowadzone w ramach realizacji projektu *Programu* nie będą miały wpływu na zabytki.

9. OPIS PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ DOKUMENTU NA ŚRODOWISKO OBEJMUJĄCY POZYTYWNE I NEGATYWNE, BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, STAŁE I CHWILOWE, ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE

9.1 Charakterystyka oddziaływań pozytywnych i negatywnych

Działania wyznaczone w projekcie *Programu* mają korzystny wpływ na środowisko. Pomimo możliwości wystąpienia krótkotrwałych negatywnych oddziaływań, ostateczny skutek środowiskowy jest pozytywny.

Jednocześnie ocenia się, że zaproponowane działania w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców na temat szkodliwego oddziaływania azbestu wpłyną pozytywnie na zmniejszenie ilości azbestu na terenie gminy przy jednoczesnej minimalizacji zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska.

Za pozytywne uważa się podejmowanie działań związanych ze stopniową likwidacją azbestu, pomoc materialną dla mieszkańców. Dzięki tym działaniom widoczne jest zwiększanie ilości usuwanych z tereny gminy odpadów azbestowych.

Oddziaływania negatywne mogą być zauważalne poprzez emisję hałasu i zanieczyszczeń do środowiska z transportu oraz bezpowrotne zniszczenie miejsc schronienia lub gniazdowania (rozrodu) zwierząt.

9.2 Charakterystyka oddziaływań bezpośrednich, pośrednich i wtórnych

Bezpośrednim oddziaływaniem wynikającym z realizacji projektu *Programu* może być krótkotrwałe zanieczyszczenie powietrza włóknami azbestowymi, w wyniku prac związanych z usuwaniem materiałów zawierających azbest z obiektów budowlanych. Również lokalny hałas wywołany robotami budowlanymi na danych obiektach będzie mieć charakter bezpośredni.

Pośrednim oddziaływaniem może być zanieczyszczenie gleby będące wynikiem deponowania zanieczyszczeń z powietrza (włókien azbestowych lub substancji ze spalania paliw w pojazdach mechanicznych transportujących materiały zawierające azbest na składowisko).

O wtórnym oddziaływaniu możemy mówić wówczas, gdy z wcześniej zanieczyszczonej gleby w wyniku wywiewania przez wiatr zostanie zanieczyszczone powietrze atmosferyczne lub nastąpi spływ powierzchniowy w wyniku, czego zanieczyszczenia dostaną się do wód.

9.3 Charakterystyka oddziaływań skumulowanych

Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych ze względu na to, że prace związane z usuwaniem i transportem odpadów azbestowych nie będą prowadzone w tym samym czasie.

9.4 Charakterystyka oddziaływań stałych i chwilowych

Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań stałych. Natomiast przewiduje się możliwość wystąpienia oddziaływań chwilowych poprzez zwiększenie hałasu będącego wynikiem transportu odpadów na składowisko, demontaż odpadów zawierających azbest z obiektów, jak również emisję zanieczyszczeń do powietrza i gleby podczas usuwania i transportu azbestu na składowisko.

10. ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE

Po analizie zapisów projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013- 2032” można stwierdzić, że działania zawarte w dokumencie nie

wskazują na możliwość wystąpienia oddziaływania, które swoim zasięgiem mogłoby objąć kraje sąsiednie.

11. OPIS DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSOWANIE SZKODLIWYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

W zdecydowanej większości przypadków, środki minimalizujące, jakie należy zastosować, aby ograniczyć negatywne oddziaływanie związane z realizacją przedmiotowego dokumentu wynikają wprost z przepisów prawa. Poniżej przedstawiono ogólne zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest w celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensacji szkodliwych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi.

→ Minimalizacja oddziaływania wynikającego z prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu:

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie. Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem (skuteczność – 99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac – oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania prac i oczyszczenia z azbestu.

Firma wykonująca demontaż jest zobligowana do postępowania wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649).

→ Minimalizacja oddziaływania wynikającego z transportu odpadów zawierających azbest:

Podmiot gospodarczy świadczący usługi polegające na transporcie odpadów obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności, wydawane przez starostę właściwego ze względu na miejsce siedziby podmiotu gospodarczego. Warunkiem przewozu odpadów azbestowych są odpowiednio przystosowane i oznakowane pojazdy zgodnie z wymaganiami dotyczącymi transportu odpadów niebezpiecznych.

Załadunek i rozładunek odpadów powinien się odbywać przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Opakowane, przygotowane do transportu partie odpadów powinny być ułożone i umocowane na pojeździe w sposób uniemożliwiający ich przesuwanie, przewracanie i wypadnięcie z pojazdu. Po każdym wyładunku odpadów pojazd powinien być wyczyszczony z zachowaniem środków ostrożności przewidziany dla prac przy usuwaniu azbestu.

→ Minimalizacja oddziaływania wynikającego ze składowania odpadów zawierających azbest:

Obecnie jedynym skutecznym sposobem unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie. Odpady zawierające azbest powinny być składowane na specjalnych składowiskach przystosowanych do tego celu. Dopuszczalna jest możliwość składowania odpadów azbestowych w specjalnie wydzielonych częściach (kwaterach) innych składowisk po uzyskaniu stosownych zezwoleń przez zarządcę takiego obiektu.

→ Minimalizacja oddziaływania na gatunki chronione

W celu ograniczenia negatywnego wpływu na zwierzęta należy dostosować się do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011, Nr. 237, poz. 1419) w stosunku do dziko występujących zwierząt, w stosunku

do których zakazuje się umyślnego: zabijania, chwytania i okaleczenia, niszczenia ich jaj, form młodocianych i form rozwojowych, niszczenia ich siedlisk i ostoi, niszczenia ich gniazd, legowisk, zimowisk i innych schronień, wybierania ich jaj, płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsce.

Jak wynika ze stanowiska Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu i Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu najdogodniejszym terminem prowadzenia prac budowlanych na obiektach jest okres od 16 października do 28 lutego, przypadający poza okresem rozrodu większości gatunków zwierząt. W tym czasie wykonawca prac może, bez zezwolenia, zabezpieczyć wszelkie szczeliny i otwory wentylacyjne budynku przed zajęciem ich przez zwierzęta i nie dopuścić do założenia gniazd i przeprowadzenia lęgów przez ptaki w następnym sezonie.

W związku z wykonywaniem prac w terminie od 15 marca do 15 października należy postępować wg. poniższych zaleceń:

- przeprowadzić rozpoznanie ornitologiczne i chiropterologiczne, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu miejsc lęgowych ptaków lub rozrodu nietoperzy,
- w przypadku stwierdzenia zasiedlenia budynku przez chronione gatunki ptaków lub nietoperzy ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta. W momencie gdy planowane działania będą się wiązać z koniecznością realizacji czynności zakazanych w stosunku do nich, inwestor zobowiązany jest do uzyskania, przed przystąpieniem do prac, zezwolenia właściwego organu ochrony przyrody, wydawanego w trybie art. 56 *Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz.U. 2013, poz. 627- tekst jednolity z późn. zm.)*. Odstępstwem od w/w zakazów jest możliwość usuwania gniazd ptasich z obiektów budowlanych, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa w terminie od dnia 16 października do końca lutego, jednak pod warunkiem, iż dla planowanych czynności brak rozwiązań alternatywnych oraz gdy nie będzie to szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony populacji tych gatunków i ich siedlisk (§ 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011, Nr. 237, poz. 1419). Powyższe zezwolenie może być wydane jedynie w przypadku wystąpienia łącznie trzech warunków, tj.: braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli czynności te nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt oraz gdy zachodzi jedna z przesłanek wymieniona w art. 56 ust. 4 pkt od 1 do 7 *Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz.U. 2013, poz. 627- tekst jednolity z późn. zm.)*. Brak spełnienia jednego z ww. warunków skutkuje odmową wydania zezwolenia.
- po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości, umożliwić ptakom i nietoperzom dalsze występowanie w obiektach budowlanych, poprzez stworzenie na remontowanych budynkach siedlisk zastępczych w postaci, np. budek lęgowych, aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu. Ich charakter, lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane przez specjalistę ornitologa i chiropterologa odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej,
- w przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez jerzyki *Apus apus*, a w ramach remontu stropodach budynku ocieplono materiałami sypkimi (np. przy użyciu granulatu wełny mineralnej, granulatu styropianu fibry celulozowej), należy całkowicie zrezygnować z pozostawiania otwartych otworów do stropodachów, gdyż materiały użyte do izolacji są niebezpieczne dla tego gatunku.

12. OPIS DZIAŁAŃ ALTERNATYWNYCH

Metodologia opracowania Prognozy wskazuje na konieczność wskazania propozycji rozwiązań alternatywnych w stosunku do przewidywanych w dokumencie - rozwiązań, które pozwoliłyby osiągnąć zamierzone cele przy ograniczeniu oddziaływań na środowisko. Nie ma jednak

możliwości przedstawienia rozwiązania alternatywnego, które zapewniłoby stopniową redukcję wyrobów i odpadów azbestowych aż do ich całkowitej eliminacji.

Ponadto realizacja zamieszczonych w projekcie *Programu* zadań ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, wdrożenie jego postanowień nie spowoduje wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (w tym na obszary Natura 2000) w związku z tym proponowanie rozwiązań alternatywnych w tym przypadku nie ma uzasadnienia.

13. PROPOZYCJA PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PROGRAMU

Zasadnicze znaczenie w monitorowaniu projektu „Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrowa” odgrywa sam Urząd Gminy w Dąbrowie. Urząd może współpracować z innymi jednostkami, np.: Państwowym Inspektorem Pracy, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną. Urząd będzie planował i nadzorował realizację projektu Programu w skali roku, oraz na bieżąco aktualizował, jeśli zaistnieją takie potrzeby. Monitorowane będą środowiskowe skutki przeprowadzania bądź zaniechania przeprowadzania przedsięwzięć.

Podstawowymi wskaźnikami monitorowania projektu *Programu* będą: ocena ilości zdjętych i unieszkodliwionych materiałów zawierających azbest znajdujących się na obiektach budowlanych oraz wzrost poziomu świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z azbestem. Prowadzenie monitoringu pozwoli na dokładną ocenę efektywności realizacji projektu Programu, będąc jednocześnie dobrym punktem wyjścia do analizy i opracowania corocznego sprawozdania z jego realizacji. Monitorowane będą również środowiskowe skutki usuwania azbestu jak również jego zaniechania. Zaproponowane w projekcie *Programu* wskaźniki monitorowania są wystarczające i nie wymagają rozszerzeń.

Analizie poddano aktualny i prognozowany stan gospodarki odpadami i ochrony środowiska na terenie Gminy Dąbrowa oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wnioski z tej analizy odniesiono do stanu środowiska w gminie i przeanalizowano możliwe skutki realizacji projektu *Programu*. W Prognozie oceny oddziaływania na środowisko przeanalizowano uwzględnienie w projekcie *Programu* strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach.

14. OPIS METOD PROGNOZOWANIA ORAZ NIEDOSTATKI TECHNIKI I LUKI WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Prognozę oddziaływania na środowisko wykonano w oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008 nr 199 poz. 1227 ze zm.) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. *w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów*. W niniejszym dokumencie dokonano analizy oddziaływań na środowisko w oparciu o dane literaturowe oraz ustalenia własne, które zestawiono z lokalnymi uwarunkowaniami środowiskowymi.

Metody prognozowania obejmowały:

- rozpoznanie aktualnego stanu środowiska i stopnia jego zainwestowania na podstawie dostępnej literatury i opracowań,
- ocenę czy analizowany dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska w zagadnieniach gospodarowania odpadami, w tym celu zbadano korelacje zapisów projektu *Programu* i dokumentów strategicznych wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich i powiatowych),

- ocenę możliwych oddziaływań wynikających z realizacji zadań wpisanych w projekcie *Programu*,

Trudności związane ze sporządzeniem prognozy oddziaływania na środowisko planów i programów wynikają przede wszystkim z braku szczegółowych informacji dotyczących realizacji zapisanych w programach zadań.

15. WNIOSKI

Cele i zadania zawarte w projekcie „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013-2032” należy uznać za przyjazne środowisku, nie generujące negatywnych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska, w tym obszary Natura 2000 oraz oddziaływań o charakterze transgranicznych.

Zaniechanie realizacji zadań zawartych w projekcie „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013-2032” jest rozwiązaniem niekorzystnym dla środowiska.

Ocenia się zgodność projektu „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013-2032” z dokumentami nadrzędnymi, w szczególności z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009- 2032.

Realizacja projektu „Programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest dla Gminy Dąbrowa na lata 2013-2032” niesie za sobą efekt ekologiczny, społeczny i ekonomiczny. Poprzez efekt ekologiczny rozumie się stopniowe ograniczanie, a następnie całkowitą eliminację narażenia środowiska na azbest poprzez likwidację źródeł emisji włókien azbestowych. Społeczny efekt widoczny będzie poprzez oczyszczenie terenu gminy Dąbrowa z wyrobów azbestowych, co spowoduje ograniczenie emisji pyłów zawierających włókna azbestu i w konsekwencji wpłynie na poprawę zdrowia ludzi, wczesne wykrywanie i leczenie chorób azbestozależnych oraz ograniczenie śmiertelności na skutek chorób azbestozależnych. Efekt ekonomiczny pozwoli na uzyskanie przyrostu wartości gruntów i nieruchomości, poprawę stanu technicznego obiektów budowlanych, wzrost inwestycji, wzrost dochodów budżetu państwa z podatku od działalności gospodarczej związanej z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, jak również poprzez zmniejszenie kosztów leczenia chorób azbestozależnych.